

VEČERNIK

OSTATNA PLAČANA V GOTOVINI

Leto XIII.
Štev. 239

TELEFON UREDNIŠTVA: 25-67
UPRAVE: 25-67 in 23-67
POSLOVALNICA CELJE Prešernova 3. tel. 280
POSTNI ČEKOVNI RACUN 11.409

Maribor, sreda 18. oktobra 1939

NAROČNINA NA MESEC
Prejeman v upravi ali po pošti 14 din,
dostavljen na dom 16 din, tujina 30 din

Cena
din 1.—

Nemčija zahteva sovjetsko pomoč

Vsebinska Hitlerjevega pisma Stalinu predlog o pričetku konzultacij — Rusija naj bi nudila Nemčiji letalsko in pomorsko pomoč, v zameno pa dobila nove koncesije — Italija odbila vsako sodelovanje s sovjeti proti zahodnim demokracijam — Razdor med Rusijo in Turčijo

Poročila z bojišč

Namen Hitlerjevega pisma Stalinu

MOSKVA, 18. oktobra. »Exchange Telegraph« poroča: Posebni Hitlerjev odposlanec, ki je prinesel njegovo pismo Stalinu v Moskvo, je Wilhelm Ketterer, vodje gospodarski svetovalec, kateremu so bile v zadnjem času že večkrat naložene posebne naloge. V diplomatskih krogih se je izvedelo, da izraža Hitlerjevo pismo Stalinu željo po točni razmiselnosti, v kakšnem obsegu more Nemčija računati na rusko pomoč. Pismo ni bilo uvod v nemško-rusko konzultacijo, ki je bila ob priliki Ribbentropove obiske v Moskvi napovedana za

primer, da bi zahodni velesili odbili nemški mirovni predlog. Ta konzultacija naj bi bila gospodarskega, političnega in vojaškega značaja. Zaradi tega se ne izključuje možnost novega sestanka von Ribbentropa z Molotovom, in sicer bodisi v Moskvi, bodisi v Berlinu. Ta sestanek naj bi predstavljal izhodišče za novo obdobje mednarodnega položaja. V glavnem pa gre za pomoč, ki naj bi jo sovjetska Rusija nudila Nemčiji, toda ne v obliki pošiljanja sovjetske vojske, ampak v podpori s strani sovjetskega letalstva in sovjetske bojne mornarice.

Nemčija nudi Rusiji nove koncesije

BERLIN, 18. oktobra. »Telegraaf« poroča, da v Berlinu z velikim zanimanjem pričakujejo Stalinov odgovor na Hitlerjevo pismo. Ta odgovor bo največje važnosti za nadaljnji razvoj dogodkov. Zaradi te najnovejše akcije je Hitler tudi odložil svoj odhod na zahodno bojišče. Kakor se govori, je Nemčija pripravljena dati sovjetski Rusiji za njeno pomoč večletne koncesije. Sovjetska Rusija naj bi dobila popolnoma svobodne roke na Finskem in tudi v ostali Skandinaviji, iz-

vzemši na Danskem, ki ostane slej ko prej nemško interesno področje. Izgleda pa, da zahteva sovjetska Rusija tudi razmejitvev sovjetskega in nemškega interesnega področja na Balkanu. Proti tem novim koncesijam sovjetski Rusiji se pa pojavljajo v Nemčiji sami resni ugovori, zlasti s strani generalov in admiralov, ki opozarjajo na nevarnost, da dobijo sovjetski absolutno premoč nad vso vzhodno Evropo. Pa tudi v Italiji gledajo na to akcijo z nezaupanjem in nezadovoljstvom

Italijanske kombinacije o razvoju

18. oktobra. V zvezi z verjetnim pričetkom konzultacij med Nemčijo in sovjetsko Rusijo, ki naj bi sledile kot odgovor na Hitlerjevega pisma Stalinu, se v Italiji da bi utegnili v kratkem nastati

nova situacija, ki bi prisilila Veliko Britanijo, da neha presoati sedanjo vojno kot samo evropsko zadevo. Moglo bi se zgoditi, da bi se vojna raztegnila tudi na druge kontinente. V primeru, ako se sov-

jetska Rusija pridruži Nemčiji, bo morala Velika Britanija s svojimi sedanji in eventualnimi novimi zavezniki kot glavna kapitalistična velesila sprejeti veliko ideološko vojno. Sovjetska aktivnost na Baltu, kakor tudi namera, da se prepelje sovjetsko bojno brodogojstvo na Severno

morje, bi se že mogla tolmačiti kot prvi in resni sovjetski opomin Veliki Britaniji. Sodeč po rusko-nemških pogajanjih v Moskvi je mogoče, da sovjetska Rusija zares podpre Nemčijo in ji da vso tisto pomoč, ki ji je potrebna za veliko akcijo na zahodu.

Italija ne gre s sovjetsko Rusijo

RIM, 18. oktobra. Kakor se je posrečilo izvedeti tukajšnjim poročevalcem tujih listov, gleda Italija z nezadovoljstvom na najnovejši razvoj dogodkov v zvezi s paktiranjem med Nemčijo in sovjetsko Rusijo. Italija se je tudi odločno uprla vsakemu sodelovanju v kakršni koli kombinaciji, ki bi bila v zvezi s sovjetsko Rusijo naperjena proti zahodnim

demokracijam. Prav tako ne more dovoliti, da bi se na Balkanu ustvarjala kaka tuja interesna področja. Koncesije, ki jih dobiva sovjetska Rusija, smatrajo tu kot nevarne za širjenje boljševizma v Evropo. Zaradi tega se Italija ne bo udeležila nobenih konzultacij v kakršni zvezi Nemčija—Rusija—Italija.

Angleško poročilo o skrbah v Berlinu

LONDON, 18. oktobra. »Daily Telegraph« piše, da se opaža v Berlinu vznemirjenje zaradi postopanja Rusije in Italije. Nemški odločujoči činitelji so spoznali, da daje sovjetska akcija na Baltu, posebno pa na Finskem, dejansko sovjetski Rusiji v roke ključ do vprašanja, ali bo Nemčija vojno lahko nadaljevala ali ne. Ako dobi sovjetska Rusija nadoblast tudi nad Finsko, bo lahko kontro-

lirala švedske železne rudnike v Hiruni in Gafelvaru, ki so izredno velike važnosti za oskrbovanje Nemčije s to kovino. List pravi, da je razvoj dogodkov, ki je sledil sovjetsko-nemškemu sporazumu, bil ugodnejši za sovjetsko Rusijo kakor za Nemčijo in se zato zdi, da je bila Ribbentropova politika napačna in da je že sedaj predmet ostrih kritik.

Korespondenca Roosevelt—Kalinin

LONDON, 18. oktobra. Reuter. Poslana prezidenta Roosevelta, poslana predsedniku vrhovnega sovjeta Rusije Kalininu, ki je bila danes objavljena, spominja na dolgo prijateljstvo med USA in

Finsko in izraža toplo željo, naj Sovjetska unija ne zahteva od Finske neka, kar bi moglo pretrgati prijateljske in mirne odnose med obema državama.

WASHINGTON, 18. oktobra. Kalinin, predsednik vrhovnega sveta sovjetske Rusije, je odgovoril Rooseveltu, da je bila neodvisnost Finske priznana po svobodni volji od strani sovjetske vlade dne 21. decembra 1916 in da je tudi suverenost Finske zajamčena z mirovno pogodbo od 14. oktobra 1920, ki je bila podpisana med Finsko in Sovjetsko unijo. Kalinin pristavlja, da so s tem med Finsko in Rusijo točno označena osnovna načela medsebojnih odnosov. Edini cilj sedanjih pogajanj, pravi Kalinin, je konsolidiranje teh medsebojnih odnosov in utrditev prijateljskega sodelovanja, da se zajamči varnost obeh držav.

WASHINGTON, 18. okt. Havas. Odgovor, ki ga je poslal Kalinin Rooseveltu, opravičuje korak, ki ga je napravil prezident USA v korist Finske. Izmenjav pisem bo tako omogočila k razjasnitvi položaja v bodočnosti, če bi že sedanji mir med Finsko in Rusijo ne bilo mogoče ohraniti.

V Moskvo pojde nova angleška trgovinska komisija

LONDON, 18. oktobra. O obisku ruskega veleposlanika Majskega pri angleškem zunanjem ministru Halifaxu, ki je trajal nad eno uro, se je izvedelo, da sta razpravljala v glavnem o trgovinskih zadevah. Pričakuje se, da bo odposlana v kratkem v Moskvo posebna angleška komisija, katere naloga bo razčistiti vsa gospodarska vprašanja, ki obstajajo med obema velesilama.

Borza. Curih, 18. okt. Devize. Pariz 10.11, London 17.32, New York 445 7/8, Bruselj 74.60, Milan 22.50, Amsterdam 236.95, Berlin 178, Stockholm 106.20, Oslo 101.25, Kopenhagen 86.07 1/2, Buenos Aires 105.

Velike difference med Rusijo in Turčijo

Turški zunanji minister Saradžoglu je včeraj po treh tednih odpotoval iz Moskve brez sporazuma

MOSKVA, 18. oktobra. Turški zunanji minister Saradžoglu, ki se je mudil tu tri dni, je včeraj odpotoval v Ankaru. Med sovjetsko Rusijo in Turčijo ni bil sklenjen noben sporazum. Saradžoglu je izročil ruske predloge svoji vladi v Ankaru in se vrnil brez uspeha.

MOSKVA, 18. oktobra. Reuter. Uradna agencija Tass je izdala poročilo, ki pravi, da je obisk turškega zunanjega ministra Saradžoglu v Moskvi dal priložnost za obširno izmenjavo gledišč obeh držav, kar se je opravilo v prisrčnem in prijateljskem duhu. Saradžoglu je v Moskvi skupna prizadevanja obeh vlad za vzpostavitev miru. Poročilo pristavlja, da se obe vladi sporazumeli, ostati še nadalje v stikih in razpravljati o vprašanjih, zadevajajočih interese Sovjetske unije in Turčije.

CARIGRAD, 18. okt. Reuter poroča iz Beograda: Danes je bila seja turške vlade pod predsedstvom predsednika republike, ki je pretresala zadnja poročila iz Moskve. Seje sta se udeležila tudi predsednik narodne skupščine in šef turškega generalnega štaba.

ANKARA, 18. oktobra. Anatolska agencija poroča: Predsednik vlade Refik Saydam je podal včeraj popoldne parla-

mentarnemu klubu republikanske stranke naslednje izjave o razgovorih, ki jih je imel Saradžoglu v Moskvi z ruskimi državniki: V času, ko je Saradžoglu odpotoval v Moskvo, sta bili obe vladi že izmenjali svoja naziranja o bistvenih točkah pogodbe, ki naj bi se sklenila. Pogajanja, ki so se vodila v Moskvi na teh podlagah, pa niso mogla privedi do sporazuma. Vzrok je v tem, da je sovjetska vlada stavila našemu zunanjemu ministru popolnoma nove predloge. Ni bilo mogoče teh predlogov spraviti v sklad s podlagami, ki so bile z vednostjo sovjetske Rusije postavljene v odnosu med Turčijo in Veliko Britanijo ter Francijo v pogledu nam zajamčene varnosti. Ugotovili smo, da se sovjetske zahteve ne skladajo s politiko Turčije, ki smatra za bistveno ne podpisovati drugih pogodb razen tistih, ki izvirajo iz njenih mednarodnih obveznosti splošne narave. Iz teh razlogov, je končal predsednik vlade svojo izjavo, je bilo nemogoče dokončati to pot v Moskvi turško-ruska pogajanja. Medtem pa ostanejo naši odnosi do sovjetske Rusije še nadalje kakor v preteklosti na prijateljski podlagi. Parlamentarni klub je sprejel to izjavo soglasno na znanje.

CARIGRAD, 18. okt. »Exchange Telegraph« poroča iz Moskve, da so difference med Sovjetsko Rusijo in Turčijo

tako velike, da je malo upanja na kak sporazum. Govori se, da zahteva sovjetska vlada priznanje razkosanja Poljske, zapreje Dardanel za vse tuje vojne ladje, podreditev Balkana vplivu Rusije in Nemčije in okruitev Romunije, po kateri bi Rusija dobila Besarabijo in del Bukovine, Bolgarija pa Dobrudžo. Turčija je te predloge po vrsti odklonila, stoje na stališču, da razkosanja Poljske ne prizna, da je treba vprašanje Dardanel tretirati na podlagi sklepov konference v Montreuxu, da ima njena akcija na Balkanu namen preprečiti vsako nemško prediranje in da je po pogodbi dolžna podpreti vsako balkansko državo, ki bi bila napadena s strani Bolgarije. Turčija želi sicer ohraniti popolno nevtralnost, mogle pa bi nastati kombinacije, ki bi jo prisilile, to nevtralnost opustiti.

BUKAREŠTA, 18. okt. Stefani. V zvezi z odhodom turškega zunanjega ministra Saradžogla iz Moskve poročajo z uradnega mesta, da ne bo nobenega sestanka ne v Konstanci ne kje drugje med romunskim zunanjim ministrom Gafencom in Saradžoglom, ki se vrača naravnost v Turčijo. V romunskih političnih krogih zanikujejo vesti, ki so se širile iz raznih virov, češ da je prekinitvev turško-ruskih pogajanj povzročilo vprašanje Romunije. Ti krogi poudarjajo, da Rusija in Romunija ne potrebuje nobenega posredovalca.

Podrobnosti o nemških napadih na Anglijo

Chamberlainovo in Churchillovo poročilo — Kako je bila potopljena ladja „Royal Oak“ — Nemška podmornica se je srečno vrnila v svoje oporišče

LONDON, 18. okt. Na včerajšnji seji spodnje zbornice je ministrski predsednik Chamberlain sporočil, da je bil ob 10.30 dopoldne izvršen že drugi napad nemških bombnikov na angleško vojno mornarico. Štiri nemška letala so napadla edinice, zbrane pri Scapa Flowu na Orkneyskih otokih, zalivu, kjer so Nemci ob koncu svetovne vojne potopili svojo vojno mornarico. Dve bombi sta padli blizu vojne ladje »Iron Duke« in jo delno poškodovali. Ladja je bila brez topov in ni bila več za aktivno uporabo. Eno nemško letalo je bilo sestreljeno, drugo pa težko poškodovano. Popoldne med 12.30 in 14.30 se je nemški napad ponovil. Dve formaciji 6, oziroma 4 bombnikov sta napadli vojne ladje pri Scapa Flowu, a škode ni bilo nobene. Eno nemško letalo so Angleži sestrelili. Zaradi ponovnih napadov je bilo po vsej Škotski več letalskih alarmov. Pojavila se je le nemška izvidna eskadrilja, ki so jo angleški lovci preganili. Angleška letala so sinoči izvršila ogledne polete nad Nemčijo in spet metala — letake.

LONDON, 18. okt. Mornariški minister Churchill je v spodnji zbornici poročal, da je vojno ladjo »Royal Oak« potopila mino soboto ob 1.30 zjutraj neka nemška podmornica, ki se ji je, kljub izredno strogim obrambnim napravam pred vodom v luko Scapa Flow, posrečilo predreti mreže in verige ter torpedirati ladjo. Prvi torpedo je zadel ladjo pri kljunu. Posadka je pripisovala eksplozijo vzrokom v notranjosti. Tik za tem je bilo izstreljenih več torpedov, ki so zadeli ladjo v trup, tako da se je nagnila in jela potapljati. 800 mož posadke je bilo izgubljenih. Izdani so strogi ukrepi, da očistijo zaliv tujih podmornic. Angleški ladji, ki so jih potopile nemške podmornice, sta imeli skupno 13.000 ton. Churchill je naglasil, da je izmed približno 60 nemških podmornic, ki so bile od začetka vojne pripravljene za akcijo, ena tretjina že potopljena ali težko poškodovana. Od največjih nemških oceanskih podmornic je gotovo najmanj petina uničenih. Angleška trgovinska mornarica, ki šteje 21 milijonov ton, je doslej izgubila 156.000 ton zaradi nemških podmornic, 18.000 ton ladij je zadelo na mine. Od začetka vojne je tedaj Anglija utrpela za 174.000 ton ladij. V istem času so Angleži zaplenili 29.000 ton nemških ladij, splovljenih je pa bilo za 104.000 ton novih ladij.

LONDON, 18. okt. Reuter poroča, da je bilo število nemških letal, ki je izvedlo napad pri Scapa Flowu večje, kakor so prvotno mislili. Sodijo, da je bilo sestreljenih več kakor sedem nemških bombnikov, kar je bilo zaradi megle težko ugotoviti. V angleških mornariških krogih so prepričani, da je spravila Nemčija zdaj v akcijo svojo drugo eskadro podmornic, ki imajo akcijski radij 12.000 km.

LONDON, 18. okt. Havas. V zvezi z napadom nemških bombnikov v zalivu Firth of Forth sodijo, da se niti polovica sovražnih letal ni mogla vrniti v Nemčijo, ker je bila težko poškodovana.

BERLIN, 18. okt. Nemška podmornica, ki je potopila »Royal Oak« in poškodovala bojno križarko »Repulse«, se je vrnila v neko nemško pristanišče. Kapetan Grömm je izjavil, da se je s podmornico priplazil skozi minka polja in mreže ovire v zaliv Scapa Flowa ter nato torpediral obe ladji. Kljub odločnemu zasledovanju se mu je posrečilo obiti minka polja in mreže ter v naglici odpluti na odprto morje. Admiral Raeder je odpotoval v luko, kamor je podmornica dospela in čestital posadki. Vsi častniki so prejeli železni križec I., mornarji pa II. stopnje.

BERLIN, 18. okt. DNB. Poveljnik nemške podmornice, ki je v zalivu Scapa Flow potopila angleško vojno ladjo »Royal Oak« in težko poškodovala vojno ladjo »Repulse«, je po vrnitvi v domovino opisal častnikarjem ta dogodek. Po natančnih opazovanjih je nemška podmornica pogodila, kako bi najbolje mogla priti v luko Scapa Flow. Tako se ji je posrečilo priti skozi mrežo angleških min. Ko smo prišli v luko, je priporočeval kapitan, sem tik pred seboj

opazil silhuete dveh vojnih ladij. Ko smo se jima še bolj približali, sem dal povelje za torpediranje. Prvi torpedo je pogodil vojno ladjo z dvema dimnikoma, ki je bila bolj oddaljena od naše podmornice, drugi torpedo pa je zadel ladjo, ki nam je bila bliže. Ker nam je bližja ladja deloma zakrivala pogled na bolj oddaljeno, smo mogli s prvim torpedom porušiti samo v tisti del ladje, ki smo ga videli.

Zaradi tega je bil zadet samo kljun te

ladje, to je »Repulse«, in smo lahko videli, kako se je s sprednjim delom globoko potopil v morje. Učinek drugega torpeda pa je bil strahovit. Visoki valovi so se dvignili ob boku ladje in na vse strani so švigili plameni. Takoj nato so zleteli v zrak kosi ladje. Kosi dimnikov, jamborov in mostu so padali na vse strani. Medtem se je naša podmornica obrnila in prišli smo ven iz luke po isti poti, kakor smo prišli noter.

Odbit angleški napad na Nemčijo

AMSTERDAM, 18. okt. Stefani. Angleški bombniki so poskušali včeraj izvršiti napad na nemško mesto Emden, oddaljeno šest kilometrov od severne Holandske. Nemški protiletalski topovi so angleška letala prisilili na umik. Pol ure pozneje se je dvignila eskadra holandskih letal na izvidniški polet nad obmej-

nim ozemljem. Nemška protiletalska obramba v Emdenu, smatrajoč jih za angleška letala, je vnovič začela streljati, tako da so granate padle na holandska tla. Holandska vlada je naročila svojemu poslaniku v Berlinu, naj proti temu vložijo protest pri nemški vladi.

Nemški ofenzivni sunek

PARIZ, 18. okt. Vzhodno od Mozele so nemške čete pod zaščito artilerije in tankov prešle v močan napad. Zavzele so višino Schneeberg, kjer so bile francoske izvidniške patrulje. Del nemških čet, ki je dosegel kraj Apach, se je moral pod pritiskom Francozov znova umakniti. Drugi napad Nemcev je sledil na večer v odseku ob Saari. Francozi so bili na ta napad pripravljeni, zaradi strategičnih razlogov so svoje izpostavljene čete na prednjih opazovališčih umaknili.

Nemci so izpraznjene postojanke brez boja zavzeli, ko so pa hoteli prodirati na mejo, so jih francoske čete s podporo močnega artilerijskega ognja zavrnille. Ofenzivni sunek, kakor je bil zamišljen, Nemcem ni uspel.

BERLIN, 18. okt. Francoske čete so v zadnjih dneh izpraznile nekatere postojanke na nemških tleh, ki so bile globoko pomaknjene na naše ozemlje. Po nekod so se morali Francozi umakniti na mejo ali pa še globlje v Francijo.

Konferenca nordijskih vladarjev

KODANJ, 18. oktobra. Stefani. Danski kralj Kristijan je včeraj odpotoval v Stockholm na konferenco nordijskih državnih poglavarjev. Pri odhodu mu je velika množica ljudstva priredila prisrčne ovacije. Danes bodo v vseh danskih cerkvah molitve za uspeh konference.

OSLO, 18. oktobra. Kralj Haakon je sinoči odpotoval v Stockholm, z njim je odpotoval tudi zunanji minister Kocht.

STOCKHOLM, 18. oktobra. V pričakovanju današnje konference poglavarjev nordijskih držav je mesto že od včeraj vse v zastavah. Danski in norveški kralj prideta skupaj z vlakom v Stockholm, dočim bo predsednik finske republike pri

spel s posebnim vlakom.

STOCKHOLM, 18. okt. DNB. Spričo sestanka poglavarjev nordijskih držav je švedski zunanji minister Sandler dal včeraj častnikarjem to-le izjavo: Štirje državni šefi, ki se jutri sestanejo skupno s svojimi zunanjimi ministri, predstavljajo nordijske dežele, ki so trdno odločene vza jemno obvarovati svojo nevtiralnost in svojo popolno politično neodvisnost. Prepričan sem, da bo na tej konferenci utrjeno stališče, zavzeto že v samem začetku vojne, ki počiva na solidni tradiciji, želeč pri tem vedno dobre odnose z drugimi silami.

Nove ruske meje hermetično zaprte

ORASENI, 18. oktobra. Romunsko-ruska meja na odseku bivše Poljske je še vedno hermetično zaprta in ni absolutno nobene prometa. Železniška zveza je na dolžino 15 metrov razdrta. Niti s sovjetske niti s romunske strani se ni še dala prav nobena pobuda, da bi se promet na tej meji obnovil. Prav tako je zaprta za popolnoma vsak promet tudi nova sovjetsko-madžarska meja na Karpatih.

ZBLIŽEVANJE MED ROMUNI IN MADŽARI

BUKARESTA, 18. oktobra. United Press poroča, da je romunska vlada ustregla veliki večini želj madžarske narodne manjšine, kar je treba smatrati kot nasledek zblizanja med Romunijo in Madžarsko.

EGIPT IN TURČIJA

KAHIRA, 18. okt. Po poluradnih vesteh bo egiptsko poslanstvo v Ankari v kratkem povišano v veleposlaništvo.

Nemški list o selitvi nemških manjšin

»Deutsche Allgemeine Zeitung« pravi, da so po jugovzhodu in vzhodu Evrope razkropljeni Nemci že davno izvršili svoje poslanstvo in se morajo sedaj s preselitvijo v Nemčijo lotiti novih nalog

BERLIN, 18. oktobra. V »Deutsche Allgemeine Zeitung« je napisal Kurt Pastenaci obširnejši članek, v katerem razpravlja o preseljevanju nemških narodnih manjšin v Nemčijo. Pisec pravi uvodoma: »Kot največjo nalogo, ki izhaja iz novega položaja v vzhodni Evropi, je omenil Adolf Hitler v svojem zadnjem govoru v nemškem državnem zboru potrebo, da se ustvari nov etnografski red, ki bo nudil boljše narodnostne meje kakor so sedanje.« Ta izjava, ki se je s preseljevanjem nemških narodnih manjšin iz baltskih držav pričela tudi takoj v praksi uresničevati, je dala izven Nemčije povod za mnoga razmišljanja, kajti kakor je Hitler sam dejal, je ves evropski vzhod in jugovzhod poln nemških narodnostnih skupin, ki so bile vedno vzrok meddržavnih motenj.

Pastenaci opisuje dalje obsežno zgodovino naseljevanja nemških skupin po vzhodnih in južnovzhodnih evropskih državah. To naseljevanje se je pričelo že v X. še bolj pa v XII. stoletju ter se je pozneje večkrat ponovilo. Tako so nastale n. pr. v XIII. stoletju nemške naselbine na Hrvaškem, druge za časa turških bojev, za časa Marije Terezije in Jožefa II. v Vojvodini itd. Nemce so tu naseljevali vladarji in deželni knezi bodisi zaradi obrambe, bodisi zaradi širjenja kulture ter zlasti po mestih zaradi ustvarjanja obrti in trgovine. Nemci sami so se pa selili iz pohlepa po zemlji in novih življenjskih možnostih. Vse naloge, ki so jih tedaj prevzeli nase kot naseljenci v vzhodni in južnovzhodni Evropi, so ti Nemci že davno izvršili in zato njihova nadaljnja navzočnost tam

Boji med Rusi in Japonci se obnovili

LONDON, 18. okt. Reuter poroča iz Šanghaja, da so se spopadi po preletu premirja med Rusi in Japonci na Mandžuriji in zunanje Mongolije znova pričeli, in se že drugi dan med obema vojskama srditi boji mejne postojanke.

Usoda bivših poljskih državnih kov v Romuniji

BUKARESTA, 18. okt. DNB. Bivši predsednik poljske republike Moscicki se iz Bikaza preselil v Krajevo. Maršal Smigly, ki je doslej prebival v Krajevo, se je nastanil v Dragoslavlju, mali mestici v Visokih Karpatih. Bivši zunanji minister polkovnik Beck leži težko bolan v pljučih v Kronstadtu. Ostali člani poljske vlade prebivajo že od začetka oktobra v kopalnici Mehadija.

VON PAPEN ODPOTOVAL V BERLIN

ANKARA, 18. okt. Reuter. Nemški poslanik von Papen je sinoči odpotoval v Berlin.

CHAMBERLAIN PRI KRALJU

LONDON, 18. okt. Havas. Kralj je sinoči sprejel v avdienci predsednika vlade Chamberlaina.

SOVJETSKA KOMISIJA V LJUBLJANI

RIGA, 18. okt. Stefani. Sovjetska morska komisija je prispela v Ljubljano, rusko oporišče na Letonskem. Nemški parnik »Frieda« je odplul iz Ljubljane s nemškimi izseljenci na krovu v smeri na Gotenhaven.

SPREMEMBA V ROMUNSKEM POSOLSTVU V RIMU

RIM, 18. okt. Stefani. Romunski poslanik pri Kvirinalu, Zamfirescu, je zapustil Rim, nadomestil ga bo Bossi. Listi prisojajo tople besede v slovo Zamfirescu in naglašajo, da se je v vsem svojem delovanju v Rimu prizadeval za čim tesnejše odnose med Romunijo in Italijo. Njegova je bilo to še lažje, ker je njegova Italijanska in je bil sam po rodu iz Italije.

TRGOVINSKA POGAJANJA NEMCIJO IN ESTONIJO

RIGA, 18. okt. Stefani. Tisk in radio baltskih držav naglašajo, da se trgovinska pogajanja med Estonko in Nemčijo v linu vodijo v atmosferi prisrčnih odnosov. Smatrajo to za nov dokaz, da ostati Nemčija v prijateljskih stikih z baltskimi državami.

NOVA HOLANDSKA LETALA

RIM, 18. oktobra. Kakor poroča Stefani iz Amsterdama, je holandska letalska družba sklenila nabavo novih letal v vrednosti okoli 30 milijonov lir. V zvezi s tem je holandska vlada predložila parlamentu zakonski osnutek, s katerim bi se jamčila za potrebne kredite.

VARČEVANJE Z BENCINOM V TURČIJI

CARIGRAD, 18. oktobra. Po časopisnih vesteh bo turška vlada v svrhu varčevanja potrošnje bencina predložila parlamentu zakonski osnutek, s katerim bo prepovedana privatna uporaba avtomobilov v krajih, kjer so železniške in tramvajске proge.

Mariborska napoved. Spremenljivo oblačno vreme. Toplota se bo še nekoliko dvignila. Včeraj je bila najvišja temperatura 17,3, danes najnižja 10,6, opoldne 26,2.

ni več potrebna. Po prebuditvi narodne zavesti v teh deželah so postali ti nemški naseljenci celo vzrok preprirov. Zato je pravilno, da se po evropskem vzhodu in jugovzhodu raztreseni Nemci vrnejo v svojo prvotno nemško domovino in prevzamejo tam važnejše naloge. Tam, kjer so nemške naselbine mlajšega izvora, ločitev ne bo tako težka, toda tudi tam, kjer so korenine tradicije globlje zasidrane in veliki je treba upoštevati nove naloge in pomisliti na Adolfa Hitlerja, popolnoma evropsko, južnovzhodno in srednjo Evropo. Ta cilj je tako velik, da se proti njemu ne morejo pojaviti resnejši upori, ampak je treba sedanje vračanje nemških narodnih manjšin v okrilje velikega nemškega naroda in nemške pozdravit.

Pomoč invalidom — Vprašanje bolnišnic — Prvih 55 milijonov za družine vpoklicancev

Moje mišljenje je, je dejal minister
dr. Budisavljevič, da mora biti pomoč
invalidom, ki so se žrtvovali za občo
stvar, čimprej izplačana po zakonu vsem
invalidim, ki jim pripada. Invalidi se bodo
na nov način kategorizirali, mnogi inva-
lidi, ki so bili prej v eni in isti stopnji

Predvsem pa je treba izdelati nov zakon o bolnišnicah. Vprašanje bolnišnic je naša velika rana. Bedni in bolni ljudje prihajajo v bolnišnice, pa nimajo prostora zanje in jih zavračajo. Primeri se, da po dva bolnika ležita v isti postelji, uprabljajo se prostori izven bolniških sob, tako hodniki itd. Vprašanje bolnišnic je treba rešiti z velikim posojilom, za vrsto let je treba napraviti načrtni program za izgradnjo novih ter izpopolnitev že obstoječih bolnišnic. V programu mora biti določeno, kaj se bo vsako leto napravilo in sicer tako, da se že vnaprej določi naj-

Prenosi kompetenc ministrstva socialne politike in narodnega zdravja na banovino Hrvatsko so po uredbi že določeni. Po tej uredbi bodo zadržani ministrstvu samo še predmeti, ki se nanašajo na vso državo. **Uredba o pobljanju draginje bo še dopolnjena. Za pomoč družinam državnih obveznikov je bila vsota 55 milijonov din že dostavljena Poštni hranilnici.** Podpore, ki jih bodo določili odbori, bodo takoj izplačane družinam na njihov naslov.

Upravičene zahteve zadružništva

stopala Milan Mravlje in ravnatelj Fran Trček, Zadužno zvezo pa dr. Basaj. Daljša debata je bila o razdelitvi državne podpore v znesku 30 milijonov din na Zadrudne zveze za njihove sanacije. Ta razdelitev je bila zelo upravičena, saj je n. pr. Zadrudna zveza v Ljubljani dobila 15 milijonov din, Zveza slovenskih zadrug pa ni dobila ničesar. Zato je bilo sklenjeno, da se bo ta krivica popravila in da mora dati država primerno podporo onim zvezam, ki niso nič dobile.

Izvoz naših jabolk v Nemčijo

na jabolka 18 mark, jabolka za mošt 7.50 mark za 100 kg franko jugoslovansko-nemška meja. Doplačilo za franko madžarsko-nemška meja znaša 1.50 marke. Vsaka pošiljatev jabolk mora imeti izvožno dovoljenje Privilegirane agrarne izvozne družbe in fitopatološko potrdilo. Prodaja se lahko samo na promt, ponudbe in prodaje po nižjih cenah so strogo prepovedane.

Težka nesreča 84letnega starčka

se je Ekar tovornemu avtomobilu preveč približal. Zadnji del širokega tovornega avtomobila je zadel v starčka ter mu smrtnonevarno razmrcvaril glavo. Šofer je tovorni avtomobil takoj ustavil, ko je začutil sunek, na kraj nesreče pa so prišli mariborski reševalci in orožniki. Z reševalnim avtomobilom so starčka prepepeljali v bolnišnico. Ob pol 23. uri so ga domači prepeljali z reševalnim avtom na dom pri Sv. Janžu.

o Zanfmanje za jabolka. Pri posetnitkih v Halozah se dan za dnem oglašajo trgovci, ki povprašujejo in kupujejo jabolka vseh vrst. Nudijo jim po 1 do 150 din za kg, vendar pa imajo lamsniji posetniki jabolk že malo, ker so vse sprešali.

...gostiljstva je povabljen na new-
...razstavo 1940. Predsednik new-
...razstave je povabil preko jugo-
...slavanskega poslanika v Washingtonu jugo-
...slavnsko vlado, naj bi sodelovala na sve-
...tovi razstavi prihodnje leto v New Yorku.
...na paviljon na svetovni razstavi v New
...Yorku naj zbudi zanimanja samo pri na-
...stoj Amerikancih, temveč pri Američanih
...tudi. Jugoslovanski paviljon je bil eden
...najbolj obiskanih.

Na ulici je zadela včeraj v Ljubljani starko Franciško Lužarjevo, ki je izdihnila. Pokojnica je preužitka. V Panc pri Dobrunjah, jeseniškem razdelku.

Kranju je policija prijela več paj-
zloglasnega roparja Antona Hace-
straši močno oboroženega. H

c. Dijaški kuhinji v Celju so poklonili celjski novinarji 100 din namesto cvetja na krsto umrlemu tovarišu dr. Bogomiru Škabernetu.

Pošiljke svežega sadja po pošti

že smokve, lešnike, orehe v luščinah, ko-
stanj, oranže in mandarine. Odpošiljati
smajo sadje samo domači proizvozniki.
V enem paketu je dovoljeno pošiljanje več
vrst naštetega svežega sadja. Ni pa dovolje-
no paketom prilagati pismena obvestila
ali druge predmete. Paket s svežim sadjem
smo tehtali največ 12 kg.

Padarstvo je še vedno zakoreninjeno med narodom

Padar Matija, ki je ozdravil stotine ljudi, je moral pred sodnike

Kakor je oral oče, tako orje tudi sin. Matijev oče, ki je živel od 1840. in do 1907. leta, ko je umrl, je bil prav tako padar, kakor je zdaj njegov sin. Spoznal se je na razne trave, korenine in vode, stikal je po samotnih in zaraščenih krajih za najbolj nepoznanimi zelišči, doma pa kuhal in varil v sajastih loncih najbolj čudovita »zdravila«. Tudi pasje masti ni manjkalo pri njegovi lihi, mogoče tudi gadje ne. Vsaka reč je pač za nekaj na svetu. Po očetovi smrti je prešlo padar-

Lahko bi v miru zdravil naprej, če bi ne prišla k njemu maja letos neka ženska, ki je prinesla nesrečo za padarja. Prišla je po nasvete, katere ji je padar

Na sodišču se je padar Matija izgovarjal s padarstvom svojega očeta in s siromaštvom družine, za katero je moral skrbeti. Sodišče je upoštevalo vse to ter še marsikaj in ga obsodilo le na 14 dni zapore, vendar pogojno na dve leti.

Sporočilo cenj. naročnikom

V izrednih razmerah današnjega časa se čimdalje pogosteje dogaja, da prihajajo na opomine za poravnanje naročnine odgovori, da je naročnik vpoklican ali da je odpotoval. Za poravnavo naročnine se nihče ne briga. Zasledovanje resničnosti takih primerov ter raziskovanje, kdo in če kdo drugi prejema namesto naročnika list, bi bilo zvezano s tolikimi neprilikami, da smo se odločili, pošiljanje lista ustavljati naročnikom, ki ne plačujejo v redu naročnine. Pravilo za redno pošiljanje lista je, da mora biti naročnina za vsak tekoči mesec vplačana vsaj do osmega dne v mesecu! Kdor naroči list s poštnim namenom, se mora zavedati, da zanj nihče ne more tiskati dnevnika zastonj. Škode od nerednih naročnikov nimamo samo list, marveč jo imajo tudi redni naročniki. Opozarjamo cenjene naročnike, da bomo prihodnji teden list ustavili vsem onim naročnikom, ki so dobili zadnji čas v posebnih pisnih opominih za plačilo, a bi od njih do konca tekočega tedna ne prejeli zaostale naročnine.

Uprava »VEČERNIKA«

p Zvočni kino Ptuj predvaja danes in jutri „Pionirje“, film iz najburnejše dobe ameriške zgodovine.

DEPARTMENT OF ORGANIZATION

Zanimivosti

Deželica Litva je spet zadovoljna

Pogled v njeno slavno preteklost — Vilna je bilo njeno srce, zdaj jo spet ima

Paradokso je bilo slišati te dni, da bi bila mala Litva od Velike Nemčije (Klaipeda) in Suvalke, ozemlje, ki ga je Rajh šele nedavno vključil v svojo veliko telo. Toda, po zadnjem sporazumu stoji za Litvo ogromni ruski imperij in če pogledamo na zemljevid, nam je takoj jasno, da manjka Rusiji za trgovanje z evropskim zahodom najbližja luka, ki bi bila po ugodnem pristanišču povezana neposredno z zaledjem, in to je Klaipeda. Leningrad, Talin ali Riga so predaleč na severu in tudi ne prihajajo na široko zaledje Bele Rusije in Ukrajine. Poštev. Memel pa ima po istoimeni rečno zvezo do glavnega mesta Litve, Kaunas in še dalje, dočim je iz Kaunas do Vilna in Minske speljana direktna železnica. V Minsku se ta železnica stika z veliko magistralo Varšava - Moskva, dalje na jugovzhod pa veže skozi Belo Rusijo vse prometno omrežje med Gornjem, Lvovom, Kijevom, Harkovom in Odeso nase. Ustje ob Memelu bi tako postalo živahno izhodišče ruskega blaga v Baltik in dalje v Severno morje, nasprotno bi železne rude švedske našle najbližjo pot do velikih industrijskih tovarov v Ukrajini.

Memel-Klaipeda je bil v stari Litvi glavno izhodišče nekdanje povečane dežele na morje. V srednjem veku je segala velika deželina Litva od Baltskega morja do Kijeva. Litvanci so bili takrat še pogani, vodili so hude boje z Nemci, ki so prihajali mednje, prav kakor Bavarci v nam, s križem in mečem v roki.

Litvanski knez Jagelo se je dal krstiti 1. 1386, ko se je poročil s poljsko kraljico Jadvigo. Od 1. 1501 sta imeli Poljska in Litva personalno unijo, 1. 1569 je bila na zboru v Lublinu proglašena skupna država s sedežem v Varšavi. Vendar je Litva še dalje obdržala svojo vojsko, finance in upravo. Pred stoletji so bili poljski politiki pametnejši kakor danes. Država sta ostali skupaj do propasti Poljske 1918. Tedaj je tudi Litva prišla pod Ruse.

Med svetovno vojno so Litvo zasedli Nemci.

Že tedaj so zahrepeneli Litvanci po svoji državi. Dne 11. decembra 1917. je bila v Vilni proglašena samostojna Litva, ki naj bi imela z Nemčijo skupno carino in denar.

Po porazu Nemčije na francoski fronti so po morale nemške čete zapustiti Litvo. Pred boljševiki se je morala litvanska vlada umakniti iz Vilna v Kaunas. Vilno so zasedli Rusi in januarja 1919

proglasili samostojno litvansko republiko, ki so ji priključili tudi Belo Rusijo. V poletju 1919 so bili boljševiki s poljsko pomočjo pregnani iz Litve.

Nemčija je priznala samostojnost Litve 28. junija 1919. Rusija pa 12. julija 1920 s posebnim mirom, sklenjenim v Moskvi. Dne 20. dec. 1922 so priznale Litvo tudi ostale zavezniške države.

Dne 9. oktobra je poljski

general Želigovski na svojo roko zasedel Vilno in okolico

z 28.000 km² in 1.400.000 prebivalci. Aprila 1922 je Poljska to ozemlje, nazvano Suvalke, anektirala. Zdaj so ga od Rusov prevzeli Nemci, Litva ga pa znova terjata zase.

Memel in okolica je bila po versajskem miru odvzeta Nemčiji ter pripojena Litvi. Tako je ostalo do letošnje pomladi, ko je ukazal Hitler, da vkorakajo nemške čete znova v mesto.

Litva je mešanica narodov,

prehodno ozemlje z zahoda na vzhod. V dneh samostojnosti po vojni je prišlo na vsakeh 1000 Litvancev 839 Litvancev, 76 Židov, 32 Poljakov, 14 Nemcev, 7 Letoncev in 2 Belorusa. Po veri je bilo na vsakeh 1000 ljudi 857 katoličanov, 76 protestantov in 27 pravoslavnikov. Litva ima vse-

učilišče v Kaunasu, 114 gimnazij z blizu 23.000 dijaki. Nemci imajo v Litvi 3 gimnazije, eno pripravnico in 21 ljudskih šol. Vse to bo po odhodu nemške manjšine v Rajh izginilo.

Litva je rodovitna zemlja, 50% je obdelane površine. Parlament »sejmas« štje 85 poslancev. Glavno mesto bo spet postala Vilna.

V verskem pogledu je imel ta mali narod že v prejšnjih stoletjih hude boje med katoliki in pravoslavnicami. Svoječasni režim Valdemarasa je hudo razvnel strankarske boje v Litvi. Še hujši je bil kulturni boj v Litvi, ko ji je vladal diktator Smetona. Strankarske strasti so se kasneje pomirile, zdaj je pa zemlja, ki je bila nekdanj zibelka pruskega militarizma in praga želja nemške penetracije na vzhod, ušla iz rok Berlina in zapadla vplivom Moskve.

Polmrtvega novorojenčka sta obudila

V neki vasi na danskem polotoku Jutlandu se je rodilo dete, ki je bilo že sinje v obraz kakor mrtvec. Srce je komaj še utripalo, le z občutljivim tipalnim aparatom je bilo ugotoviti, da je v bitju še nekaj življenja. Zdravnik in babica sta se trudila, da bi dojenčka obudila. V zadnjem trenutku je poslal zdravnik v bližnjo bolnišnico nekoga z avtomobilom,

od koder je pripeljal napravo, ki vdihava kisik v pljučno arterijo. Po štirih urah je pokazal novorojenček prve znake življenja. Nadaljnjih trideset minut je dobivalo telo normalno barvo, dete je začelo premikati ude. Izčrpana sta zdravnik in babica lahko javila materi, da je sinček rešen.

70.000 traktorjev za obdelovanje polja imajo zdaj Angleži. Leta 1914 sploh še niso poznali teh strojev. Zdaj so brez skrbi, da bodo vkljub vpoklicanim lahko orali in sejali. Za delo so prijele tudi ženske, ozimina je že vsejana.

Sneg na Slovaškem. V minulih dneh je zapadlo pod znožjem gora mnogo snega. V Vernarju in v Telgartu je 10 cm, na Dumbijeru pol metra novega snega. Visoke Tatre so zavite v meter debelo snežno odejo.

Magnetna igla odkriva bogastvo zemlje

Magnetna igla je tako rekoč bitje, ki reagira na vsak utrip v osrčju naše zemlje. Pa tudi izven nje. Kadar n. pr. opazijo zvezdoslovci na soncu velike pege, že se strese magnetni kazalec in trepeče sem in tja. Majhen delček, elektron se je morda odtrgal od sonca, dospel v zemeljsko bližino in vznemiril magnet. Elektron je sprožil v zemlji tok, magnetne silnice,

ki teko od tečaja do tečaja in igla, postavljena v severno smer, se premika na vse strani.

Magnetna igla je prav zaradi te lastnosti važen pripomoček pri iskanju zemeljskih zakladov. Kjer so železni sloji, je magnetni naklon odločen, močan, silnice prodirajo z lahkoto skozi plasti železne rude. Drugače je pri zemeljskih rezervuarjih nafte, ki so za magnetno strujo nepropustni. Silnice morajo jezera petroleja v notranjosti zemlje obiti, geologi začrtavajo po odklonu igle smer in lego tekočega zaklada. Odkrito je novo bogastvo, kmalu prično z vrtnanjem, industrija je našla nov vir razmaha.

Nemčija od 1918 do 1939

Po svetovni vojni je imela Nemčija na površini 468.620 km² 67.200.000 ljudi. Sledil je naslednji porast:

Dne 1. marca 1935. priključek Posarja, 470.000 km², 68.072.000 ljudi.

Dne 13. marca 1938. spojitve Avstrije z Nemčijo, 544.340 km², 74.830.000 preb.

Dne 20. novembra 1938. zasedba Sudetov, 583.316 km², 78.460.000 ljudi.

Dne 15. marca 1939. Češko-moravski protektorat, 632.676 km², 85.270.000 preb.

Dne 22. marca 1939. priključek Klaipede (Memela), 635.095 km², 85.423.000 ljudi.

Dne 1. septembra 1939. zasedba Gdanska, 673.061 km², 85.830.000 preb.

Dne 30. septembra 1939. zasedba Poljske, po razmejitvi z Rusijo, 822.000 km², 105.330.000 preb.

Prištevišče Slovaško, meri Nemčija 860.455 km², 107.780.000 preb. Prej je bila v Nemčiji protestantska vera močnejša, zdaj štejejo katoliki najmanj 55%. Od prebivalstva je nad 29% Slovanov.

— Babica, zakaj pa nosiš naočnike?

— Zato, drago dete, ker mi povečajo vsak predmet.

— Potem te prosim, babica, da jih snameš preden mi odrežeš kos kolača...

Nemška narodna manjšina v Rusiji

Po zasedbi vzhodnega dela Poljske in neposrednem vplivu na baltske države je Rusija začela akcijo za izselitev Nemcev iz vseh krajev na njenem področju. V sovjetski Rusiji je približno 2000 nemških vasi z 1.245.000 Nemci. Kolonisti se dele v štiri glavne skupine:

Nemci ob Volgi štejejo 300 vasi. Tja jih je naselila carica Katarina II., ki je bila sama Nemka, v l. 1764.—1774. Nemci v Povolžju so se zlili z ruskim gospodarskim sistemom in so med najrevnejšimi kolonisti v Rusiji.

Za časa Katarine II., posebno po letu 1789., in za vlade Aleksandra I. po letu 1800, so se naselili švabski Nemci v južni Ukrajini, na Krimu in pri Odesi. Ti

so se zelo razmnožili in tvorijo najmočnejšo, najpremožnejšo skupino nemške manjšine v Rusiji. 966 kolonij imajo južnoruski Nemci v svojih rokah, 200 od teh je na Krimu. Tja so prišli tudi priseljenci iz naše Bačke. Ti Nemci bodo zaradi dobrega gospodarskega stanja težko zapustili novo domovino.

Kolonizacija Nemcev v Voliniji je trajala od 1830 do 1870. Bili so to po večini Nemci iz bivše ruske Poljske. Pred vojno so šteli 550 vasi.

Najmlajše nemške kolonije so na južnem Uralu, v Sibiriji in Turkestanu. Štejejo nekaj nad 160.000 duš. V Odesi in Pokrovsku ob Volgi imajo Nemci celo svojo visoko šolo.

— Kaj praviš, ali se genij podeduje?

— Ne vem. Jaz nimam otrok.

de Vere-Stacpoole

ISODNA LJUBEZEN MORNARJA ERICSSONA

ROMAN

43

Neumnosti govoriš,« pravi Briem. »Človekova sreča — to je on sam. — smatra se sam za norca, in pozneje, ko postane malo bolj prebrisan in se norec proti njemu upre, tedaj imenuje to nesrečo. Toda te ni. Nobene nesreče ni. Samo malo krmarije je.«

»Zdaj moram iti,« pravi Magnus. Vrnil se je v hišo, vtiaknil nekaj kosov prepečenca v žep, zaprl vrata, ne da bi jih zapazil, in se odpravil na pot.

Vreme je bilo toplo in tiho, poletno jasnino nebo se je razpenjalo nad dolino. Globo molk naokoli je prekinjalo samo šuškanje reke.

Magnus je šel mimo Gudmundssonove hiše, čez grede lave, porasle z mahom in kamni.

Daleč za ovinkom, ki je skrival vas, tu je ležalo nekaj koč, ki so tvorile majhen kraj Blarnarnaes, in zeleni pašniki.

Za to oazo se je cesta spremenila v močno stezo, ki se je neprestano vzpen-

jala. Tu se je Magnus ustavil, da bi se malo ozrl okoli.

Proti morju je ležala dolina Floke. — Skarsstoda ni videl, toda za čermi se je pobjiskaval pas morja.

Islandska pokrajina je polna najbolj čudnih barv; gore so rdečkaste, vijoličaste, železno-sive in pastelno-zelene, in prav zaradi tega diha iz islandskega sveta brezupna zapuščanost.

Če je Magnus še toliko napenjal oči, ni mogel nikjer v pokrajini odkriti kakih človeških sledov. Le melanholični kriki črnih ptic so prekinjali mrtvaško tišino.

Magnus je šel po močvirni cesti vedno naprej in prišel je v drugo, manjšo dolino. Skalovje je bilo vedno bolj strmo.

Ko je tako korakal po dolini, ga je trdovratno spremljala misel: Kaj je Ericssona gnalo semkaj? Zakaj se ne vrne? Za vsakim ovinkom je pričakoval prijatelja...

Onstran doline je vodila steza po mahoviti visoki ravnini. V usekah ob njenem robu se je nabirala voda.

Magnus se je sklonil nad mrtvo vodo kakor da bi jo hotel vprašati, ali je videla njegovega prijatelja. Ura je bila že osem, toda dnevna luč je še vedno močno svetila.

Ne, voda ni ničesar vedela o Ericssonu; in tudi če bi vedela, bi ne izdala svoje skrivnosti.

Magnus je nadaljeval pot. Zdaj je hodil hitreje, in zasledovali so ga krokari s svojimi kriki, ki so preplašeno vzletavali pred človekom.

Po pol ure hoje se je pot začela zopet vzpenjati po strmih pobočjih.

Bilo je polnoči, ko je prišel Magnus do Jana. Jan je geizir (vroč vrelec), ki živi čisto sam sredi puste planjave; zakaj nosi tako ime, ni nihče vedel. Deloval je zlasti v jutranjih urah. Čeprav je bil Magnus rojen na otoku, geizirja še nikoli ni videl. Gledal je zdaj kadečo se mlako tik poleg steze; slišal je grgranje v globini pod lavo in potem je videl, kako je mlaka začela delovati. Kipeča voda se je nenadoma dvignila visoko v zrak. Potem je grmela nazaj, in vse to se je nekajkrat ponovilo.

Magnus se je z rokavom obrisal čelo. Truden in izčrpan od brezuspešne poti ni bil v pravem razpoloženju, da bi ob-

čudoval življenje samotnega vreca. Vso pokrajino je napolnjevala njegova lahko vznemirljiva domišljija s slutnjami bodoče nesreče. Pohitel je, da bi prišel mimo Jana. Steza se je izgubljala na pobočju bližnjega griča. Magnusu se je zdelo, da leži malo proč za rahlo nižavo kočo, zgrajena iz šote in slame, kakršne so po samotnih delih Islanda pogoste.

Ta pogled je pa zavest, da bo jutraj dobil tam kaj jesti, mu je zadostovala. Težak od trudnosti, tako da je namen svojega romanja že skoro pozabil, se je vrgel na mahovito gredo lave v varstvu visoke skale in zaspal.

Ob šestih je bil zopet buden in se vzravnaval. Bilo je vetrovno, jasno jutro, in skozi tiho sinjeno neba je letela truma divjih labodov kakor bel oblak nad njegovo glavo.

Magnus je vstal in se približeval koči. Zdelo se mu je, da se ne da več naprej; obupal je že, da bi našel Ericssona in rešil uganko njegovega skrivnostnega obnašanja. Skušal se je prepričati, da je Ericsson ta čas že davno prišel nazaj v Skarsstöd. S tem je hotel prevarati nespeten glas v sebi, ki mu je včeraj vso pot govoril: »Naprej moraš, še naprej, dokler ne najdeš Ericssona; brez njega se ne smeš vrniti v Skarsstöd.

Kultura

Deveta številka »Obzorij«

»Karli, otrok dvorišča«, je naslov novele, s katero debutira v letošnji številki našega mariborskega leposlovno-esejističnega mesečnika »Obzorij« kot prozaist mladi Cvetko Zagorski. Posrečilo se mu je zelo dobro pogoditi vzdušje okolja, v katerem se odigrava tragedija delavskega otroka v mariborskem predmestju, samo konec zgodbe je malo prenegel, pre malo utemeljen. Jaka Žigon objavlja začetek svojega drugega odrskega dela, komedije »Mogoče so pa jabolka res zastojne«. O delu bomo spregovorili, ko bo celotno. Katja Špur in St. Atanasov sta prevedla iz bolgarščine Dimitra Hadžiljeva novelo »Kamenje govori« iz njegove pod istim naslovom leta 1919. objavljene zbirke. Pesmi so prispevali za to številko Branko Rudolf, Alojz Gradnik in Janko Samec. Med ostalimi prispevki so Branka Rudolf esej »Romantika in revolu-

cija«, dr. J. Glonarja razmišljanje »Naloge slovenske vseučiliške knjižnice«, dr. Borisa Tuška poročilo »Pravni položaj viničarskega stanu« in Branka Rudolf premišljevanje ob zadnji razstavi slikarja Černigoja in kiparja Caraja v Mariboru, Dr. F. Šijanec poroča o II. Celjskem kulturnem tednu, med Ocenami piše dr. J. Glonar o postopanju z Župančičevimi deli v šolskih čitankah, Janko Jurancič polemizira s kritiki Slodnjakovega romana »Neiztroheno srce«, Lino Legiša pa objavlja oceno Petretovega dela »Poizkus ilirizma pri Slovincih«. Mimo tega so v tej številki objavljeni še trije epigrami, od katerih sta dva literarna. Konec Rudolfovega »Potrebu«: »... naj so verzi še tako izbrani, zanič so, če si pisal le z možgani«, bi kazalo zares upoštevati!

RAZSTAVA BOLGARSKIH KNJIG V LJUBLJANI.

Jugoslovansko-bolgarska liga v Ljubljani ni odpre 22. t. m. v Narodnem domu v Ljubljani veliko razstavo bolgarskih knjig, ki bo na ogled do 29. t. m. V tem času obišče Ljubljano tudi skupina bolgarskih književnikov, ki prirede v gledališču recitacijski večer, mimo tega bopa še koncert bolgarske pianistke Ženi Kovacheve. Z vsemi tremi prireditvami, posebnost s prvima dvema, bo storjen velik korak naprej k še tesnejšemu zblizanju in medsebojnemu spoznavanju slovenskega in bolgarskega naroda. Zdi pa se nam, da bi bilo vsekakor koristno in potrebno, prenesti po zaključku v Ljubljani razstavo bolgarskih knjig tudi v Maribor ter

povabiti bolgarske književnike, da nastopijo še v našem mestu. Ko že pridejo v Ljubljano, pač ne bi bilo težko, stopiti jim v Maribor. Naj bi poklicani, v prvi vrsti iz mariborske podružnice Jugoslovansko-bolgarske lige, izkoristili to izredno priložnost za upoznanje Bolgarov z Mariborom in Maribora z Bolgari. -r.

k Izraz. V skupni 7-8 številki zagrebske revije »Izraz« piše Marija Radičeva o narodni obrambi na Hrvatskem, St. Kranjčević objavlja poročilo o Mariji Radičevi, M. Pavlek-Miškinja objavlja dve pesmi, V. Boras novelo »Deževna noč«, slede M. Gorkega spis o A. P. Čehovu, G. Karlovčana »Dve pesmi«, J. Pavičiča novela »Pogovor«, M. Butkovića člankom »Kakšna bo bodoča vojna« itd.

Sport

Sestavljena je druga reprezentanca

Danes popoldne ob 14.30 bo v Beogradu na igrišču BSK »revanžna« nogometna tekma z nemško reprezentanco, ki bo nudila našim reprezentantom priliko, da dokažejo, da nedeljski rezultat v Zagrebu ne nudi prave slike razmerja sil obeh reprezentanc. Zvezin kapetan je določil za današnjo tekmo skoro popolnoma novo moštvo, izmed igralcev zagrebske tekme

je upošteval le Lechnera, Manolo in Perlića. Postava je sledeča: Lovrić, Beleslin, Dubac, Manola, Dragičević, Lechner, Glišović, Vujadinović, Božović, Frane Matošić in Perlić. Istočasno bo današnja tekma glavni trening in revija igralcev pred tekmo z Madžarsko, ki bo 12. novembra. Današnjo tekmo bo sodil g. Mika Popović.

POKALNI TURNIR SK AMATERJA
SK Amater v Trbovljah je priredil pokalni turnir ob sodelovanju moštev SK Retja, SK Hrastnika, Daska in SK Amaterja. Tekme so trajale po 2 x 30 min. ter so se končale s sledečimi rezultati: SK Retje-SK Hrastnik 3:1, SK Amater-Dask 7:0, SK Hrastnik-Dask 1:0, tekma je trajala le 2 x 15 min., SK Amater-SK Retje 4:1. Hrastnik si je osvojil darilo g. Škoberneta, Amater pa pokal g. Rovnika. Vse tekme je sodil ss. g. Dolinar.

PRED REORGANIZACIJO AVTOKLUBA
V Beogradu je bila konferenca zastopnikov jugoslovanskega avtomobilizma, na kateri se je v glavnem razpravljalo o reorganizaciji Avtokluba, ker nameravajo Hrvati ustanoviti poseben samostojen klub. Iz Maribora je prisostvoval konferenci g. Krejči, iz Ljubljane pa g. Praprotnik.

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM: V malih oglasih stane vsaka beseda 50 par. najmanjša pristojbina za te oglase je din 8.—. Družbe, preklicil, dopisovanja in ženski oglasni din 1.— po besedi. Najmanjši znesek za te oglase je din 10.—. Debelo tiskane besede se računajo dvofoldno. Oglasni davek za enkratno obliko znaša din 2.—. Znesek za male oglase se plačuje takoj pri naročilu, oziroma ga je vpsolati v pisnu skupaj z naročilom ali na poštini položnici na čekovni račun št. 11.409. Za vse pisemne odgovore glede malih oglasov se mora priložiti znak za 3 din.

Razno

Hišni posessniki in najemniki pregledajte Vaše peči in štedilnike predno nastopi zima. Vsa pečarska in keramična dela izvršuje solidno in poceni
ANTON RAJŠP, MARIBOR
Orožnova 6, kjer si lahko ogledate veliko zalogo.
9013-1

NOGAVICE

(lastni izdelki), rokavice, volna, odeje, koče, zimsko perilo pletenine, najcenejše »Mara«, trgovina A. Oset, Koroška c. 26 (poleg tržnice). 9879-1

Širite »Večernik«

DOKOLENICE

nahrbtnike, aktovke, kovčke ročne torbice, ovratnike in vrvice za pse itd. priporoča Kravos, Aleksandrova 13. 9964-1

SEMENSKO PŠENICO

ječmen in rž oddaja Kmetijska družba, Meljska c. 12. 10084-1

Klobuki,

kape najnovejših oblik pri »Lama«

JURČIČEVA ulica 4

Prost ogled!

IZ LASTNE PLETARNE

jopice, puloverje za odrasle in otroke, krasne damske obleke po najnovejših modelih izdeluje najhitreje »Luna«, Maribor, samo Glavni trg 24. 10111-1

DAMSKE TORBICE

novi modeli, velika izbira pri M. Šterbalu, Meljska 2 — Trg svobode 6. 10113-1

OREHI

Ia jedra 10 kg din 180.—, celi orehi, tanke lupine 50 kg din 245.—, Ia suhe češplje zabol 10 kg din 58.— 50 kg din 215.— franko razpošila. G. Drechsler, Tuzla. 10123-1

Spomnite se CMDI

Posest

HIŠO Z VRTOM
v okolici Maribora do 50.000 din kupim. Najrajši v Studencih. Pisemne ponudbe z natančnim naslovom poslati na upravo »Večernika« pod »Plačam takoj«. 10105-2

KMEČKO POSESTVO
tik Slov. Bistrice naprodaj. Ponudbe na upravo »Večernika« pod »85.000«. 10108-2

Prodaj

Ia CVETLIČNI MED
(točen) od din 15.— naprej. O. Črepinko, čebelarstvo, prodajalna čebelarskega društva Maribor, Zrinjskega trg št. 6. 9789-1

SPECERIJSKA TRGOVINA
center Maribora, s trisobnim kompletno opremljenim stanovanjem, z 2 dobrima za stopstvom radi selitve naprodaj. Ponudbe na upravo »Večernika« pod »Gotovina«. 10121-4

Stanovanje

STANOVANJE
soba in kuhinjo pod enim ključem oddam. Jerovškova 34. 9930-5

BREZPLAČNO SOBO
proti mali postrežbi dobita mirna zakonca brez otrok. — Mlinska 8. 10099-5

STANOVANJE
lepo, trosobno s kabinetom in vsem komfortom oddam. — Vprašati v trgovini. Maistrova ul. 17. 10104-5

STANOVANJE
dvosobno oddam v novi hiši. Radvanjska c. 54, Maribor. 10106-5

STANOVANJE
s sobo in kuhinjo oddam 1. novembra. Koseskega ul. 22. 10115-5

STANOVANJE
soba in kuhinja, oddam. Pobreška c. 35. 10117-5

STANOVANJE
enosobno in dvosobno oddam v Mariboru in Studencih. — Vprašati Mulec, Studenci. 10116-5

STANOVANJE
se takoj odda, 2 sobi in kuhinji. Stranska ul. 5. 10124-5

Soba odda

NA STANOVANJE
in hrano sprejemem dva gospoda. Smetanova ulica 59-I, vrata 3. 10081-7

OPREMLJENO SOBO
oddam, Kremplova 2a, Metje (vhod s Trdinove). 10100-7

SOBO
strogo separirano s kopalnico in hrano oddam. Glavni trg 24-III, levo. 10110-7

SOBO
opremljeno, oddam pri parku. Vrazova 2-I, desno. 10118-7

GOSPOD
se sprejme na stanovanje in hrano. Koroška c. 62, pritičje levo. 10127-7

Službo dobi

SLUŽKINJO
ki zna samostojno kuhati, sprejemem. Naslov v upravi »Večernika«. 10096-9

NATAKARICO
pošteno, ki zna slovensko in nemško in je zmožna kavicje 500 din sprejemem. Maribor, Smetanova 59. 10097-9

FANTA
sprejemem za slugo v trgovini. Stritarjeva 17, Maribor. 10102-9

POSLOVODJO
začetnika sprejemem za mariborsko realitetno pisarno proti delitvi zaslužka in pristopnini din 2000. Vprašati: Petek Maribor, Cankarjeva 27. 10109-9

Še je čas, da plačate naročnino za

»Knjigarna in papirnica Tiskovne zadruge«, Maribor, cesta 13, Telefon 25-45

PEKOVSKEGA POMOČNIKA
sprejemem. Rabin ga tudi za raznašanje kruha. Mesto je stalno. Ponudbe na upravo »Večernika« pod »Stalno«. 10114-9

KROJAŠKEGA POMOČNIKA
z dobro prakso sprejemem. Sa Ion Kocnek, Stolna 1-I. 10119-9

Službo išče

DEKLE
z malo maturo se želi izučiti v trgovini meš. blaga. Ponudbe na upravo »Večernika« pod »Vajenka«. 10107-10

POSTREŽNICA
išče službo za dopoldne in popoldne. Naslov: Betka Wüder, Praprotnikova 23. 10122-10

Zgubljeno

IZGUBILA SE JE
legitimacija na ime Božič Rožica. Poštenega najditelja prosim, naj jo vrne upravi »Večernika« proti nagradi. 10098-11

IZGUBILO SE JE
kolo avtomobila od Maribora do Frama. Oddati Taborska ul. 9. 10103-11

Dopisi

SAMOSTOJEN OBRTNIK
samski, srednjih let, želi spoznati neodvisno gospodično ali gospo z nekaj gotovine v svrhu povečanja prometa. Cenje ne dopise na »Večernik« pod »Vzajemno«. 10101-12

Lokal

LEP LOKAL
oddam s 1. novembrom v našem. Naslov v upravi »Večernika«. 10056-14

Razglednice

vseh vrst v veliki izbiri kupite v knjigarni in papirnici

Tiskovne zadruge, Maribor
Aleksandrova c. 13 Telefon 25-45

Razpis.

Pokojninski zavod za namočence v Ljubljani

razpisuje oddajo težakih, betonskih, zidarskih, tesarskih, krovskih in kleparskih del za

novogradnjo stanovanjske hiše v Mariboru ob Krekovi ulici

z rokom vlaganja ponudb do dne 27. oktobra 1939.

Vsi razpisni podatki so interesantom na razpolago, vpogled in nakup pri uradu v Ljubljani, Gajeva ul. 5-II. v sobi št. 221 od 21. okt. 1939 dalje.

»Knjige Vodnikove družbe«
»Knjigarna in papirnica Tiskovne zadruge«, Maribor, cesta 13, Telefon 25-45